

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

III. De Parochi & Testium Qualitate atque Assistentia Matrimoniali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

monium sine Parocho vel testibus ibi contractum subsistere, evincit ratio, quò
 39. Sanchez & Pontius nuntur. Vel tertio eò se confert præcisè animò matrimonium aliter, quàm à S. Synodus Tridentina exposcit, contrahendi? Et hoc casu matrimonium aliter, quàm à Concilio præscriptum est, contractum invalidum esse, contra *citt.* DD. docet Card. de Lugo *Respons. Moral. lib. 1. dub. 36.* & Gobat *citt. Tract. p. n. 481.* permoti declaratione Cardd. Tridentini Interpp. Brevi Authentico ab Urbano VIII. roboratà, cujus tenorem ille n. 4. refert: iste verò n. 482. ipsi addit vim legis Ecclesiæ Universalis, meritò latæ; ne Fraus sua & dolus S. Concilii saluberrimum decretum ita eludentibus patrocinetur, contra Regulam e. *Sedes 15. de Rescript. l. Itaque 12. §. 1. ff. de Furtis.*

ARTICULUS III.

De Parochi & Testium Qualitate & Assistentia Matrimoniali.

SUMMARIUM.

40. Matrimonia celebranda sunt coram proprio Parocho,
41. Etve simili Curato:
42. Non tamen coram Parocho domicilij Originis:
43. Sed Habitationis,
44. In locum translata animò in eo stabiliter,
45. Vel per notabilem anni partem permanendè.
46. Parochiani sui nuptiis Parochus etiam in sponsa,
47. Et extra istius ac Sponsi Parochiam validè assistit.

48. Duorum parochianus, coram quo vult, illas celebrat.
49. Vagorum nuptiis Parochus quicumque,
50. Sed intra sua tantum parochia fines validè assistit.
51. Milites eas coram suo Curione Casirensi,
52. Et aliquando coram aliis validè inveniunt.
53. Matrimonio validè assistit Parochus Sacerdoti non initiatus,
54. Excommunicatus,
55. Sacramentorum administratione privatus,
56. Et solummodo existimatus,
57. Etiam carens titulo coloratò:
58. Presentibus tamen duobus tribusve testibus:
59. Hisque secundum aliquos omnium exceptione majoribus,
60. Secundum alios etiam aliis:
61. Qui cum Parocho matrimonij initi plenam fidem faciunt:
62. Dummodo cum isto simul,
63. Et moraliter sint presentes
64. Etiam si sint invitati & non rogati.

AD matrimonii valorem à S. Synodo Tridentina Sess. 24. cap. 1. V. *Qui aliter, de Res. Matrim.* non desiderari contrahentium utriusque, sed alterius duntaxat, sponsi sponsæve: & ejus saltem Parochi, intra cujus Ecclesiæ fines illud contrahitur, præsentiam sufficere, communis DD. sensus & ratio est; quòd proprius unius quoad contractum matrimonialem etiam alterius proprius Parochus sit, ex S. Congreg. Cardd. declaratione, testibus Navarro *Manual. cap. 25. in fine*, Gutierrez *de Matr. cap. 62. n. 4.* & Sanchez *Lib. 3. de Matr. disp. 19. n. 4.* cum enim Titius Caixæ conjungi nequeat, quin ista quoque ipsi jungatur,

fungatur, Parochus, qui Titium parochianum suum Caia jungendi obtinet potestatem, hanc etiam obtinebit ad Caiam Titio conjungendam, hoc ipsò; quòd ei, cui ad actum aliquem potestas collata est, collata quoque censeantur ea, sine quibus potestas illa explicari & actus expediri non potest, *c. Præterea 5. de Offic. deleg. & l. Cum iurisdictione 2. ff. de Jurisdic. om. jud.*

41. Porro nomine parochi §. *Qui aliter cit.* veniunt quicumque Ecclesiis Parochialibus non solum Parochi, sed etiam Rectoris, Plebani, Vicarii perpetui vel temporanei & quovis alio nomine præsumt, earumque administrationem actualem, sive ex institutione sive ex commissione habent. Non etiam, qui ab ejusmodi Parochiarum Rectoribus, Vicariis &c. præsentibus, adiutorum seu cooperorum nomine pro libitu assumuntur: neque etiam, qui assumuntur ab iis, quibus assistentia matrimonialis sine subdelegandi facultate est delegata, per tradita *Lib. 1. tit. 29. à n. 22.* Ex quibus

42. Dubium oritur primò, an conjugia coram solius originis parochi valide incedant. Ratio dubitandi est; quòd ab Originis non minus, quàm ab Habitationis domicili Episcopo recipi valeant sacri Ordines, *c. Cum nullus 3. de Temp. Ordin. in 6.* Cur non etiam coram eo vel Originis parochi, ab iisve delegato conjugia iniri? cum originis domicilium tanquam naturale quovis alio firmiter sit & nunquam amittatur, *l. Assumptio 17. pr. ff. ad Municip. & l. Origini 4. C. de Municip. & cum ipso habitationis domicilio retineatur, l. Senatores 11. C. de Senator. ut adeò, sicut ei, qui duo habitationis, sic & ei, qui unum istius, alterum Originis domicilium habet, nuptias celebraturo utriuslibet parochi electio permilla videatur.*

Nihilominus coram solo domicili Habitationis, non etiam coram solius Originis parochi nuptias valide celebrari, docent *citt. Sanchez Lib. 3. disp. 23. n. 7. Perez disp. 40. f. 2. n. 1. & Gobat Experient. erall. 9. n. 486.* Ratio est; quia sacra Synodus Tridentina §. *Qui aliter cit.* exigit assistentiam parochi proprii, quò nomine in dubio domicili Habitationis, non solius Originis parochus venit, ut in *c. Statutum 11. §. Cum verò de Rescript. in 6.* notant Glossa *V. Unam dietam*, Francus *n. 12.* & Dominicus *ad finem.* Unde *c. Cum nullus cit.* Originis Episcopum superioris nomine intelligi, non asseritur generaliter, sed *In hoc casu* sive respectu Ordinationis: non etiam respectu receptionis Sacramentorum alicorum; quia cætera ministrantur à solo superiore habitationis, fidelem alicujus parochianum constituentis; ut propterea portio Canonica, quæ jus parochiale & ratione administrationis Sacramentorum debita est, soli istius, non etiam Originis parochi exhibeatur, ut in *c. Cum quis 2. §. Cum ab eo, de Sepult. in 6. citt.* Francus *n. 1.* & Dominicus *n. 20.* advertunt: licet, cum defunctus duarum Ecclesiarum parochianus fuit, portio illa inter utriusque parochos dividatur, §. *Cum ab eo cit.*

Neque obstat firmitas Originis; quia istius domicilium solum retinetur quoad munera & honores: non etiam quoad jurisdictionem, ut cum Glossa *citt.* dictum *Lib. 2. tit. 2. n. 24.* & cum Socino *in c. fm. de Foro compet.* notant Gaill. *Lib. 2. Observat. 36. n. 5.* & Menochius *Lib. 6. præsumpt. 42. n. 5.*

Dubium secundo est, quanti temporis habitatio in loco exigatur; ut coram eius parochi nuptiæ valide celebrentur. Qua in re exploratum est primò, quamcunque etiam brevissimam sufficere in eo, qui domicili figendi & in eo stabiliter perma-

permanendi animò ad locum venit; cùm talis loci parochianus statim fiat, & ipsò factò, quò habitationis figendæ animò ad locum se confert, domicilium acquirat, *l. Domicilium 20. iunctâ Glossâ V. Factò. ff. ad Municipal. Sanchez cit. disp. 23. n. 14.* Secundo, non sufficere habitationem siue moram in loco, ad quem recreationis aut ruris colendi causâ ad paucos dies & brevi rediturus quis accessit; cùm istiusmodi habitatio aliquem non constituat loci parochianum, *arg. c. Is qui 3. pr. de Sepult. in 6. cit. Sanchez n. 9.*

45. In dubium ergo solum vocatur, an sufficiat habitatio per tempus quidem notabile, sed animò ad proprium domicilium redeundi, ut solent, qui studiorum causâ in Academiis versantur, aut in civitatibus, oppidis, pagis famulatus, negotiationis aut periculi, ex bello, lue epidemica &c. in stabili suæ habitationis domicilio grassante, imminenti declinandi causâ ad talem locum se recipiunt; à talibus enim coram huiusmodi temporaneæ habitationis loci parochio matrimonium validè iniri, negant Rodriguez *Tom. 1. Summa cap. 219. n. 6.* Segura *Director. jud. p. 2. cap. 15. n. 48.* Henriquez *Lib. 11. cap. 6. n. 3.* & nonnulli alii, præcipuè ducti aut decepti *c. Is qui cit.* ubi, parochianum effici, Bonifacius VIII, negat eum, qui domicilium retinens recreationis vel ruris colendi causâ in villam se transfert: & non tam moræ tempus, quàm retentionem domicilii & ad hoc redeundi animum ponderat. Verum, quia *c. cit.* de brevis temporis habitatione sermonem esse, omnino liquet ex causa recreationis & culturæ ruris, quæ longioris temporis esse non solent, ejus dispositio non rectè porrigitur ad casum habitationis per majorem aut notabilem anni partem productæ.

Quare melius *citt. Sanchez n. 12. Gutierrez cap. 63. an. 13. & Perez n. 1.* ab

iiis, qui per majorem aut notabilem anni partem habitandi animò in loco morantur, coram istius parochio matrimonium validè iniri, defendunt; quòd tales in ejusmodi habitationis loco quasi domicilium acquirant; ut in eo valeant conveniri, *l. Hares absens 19. §. 2. in fine. ff. de Judiciis & l. Sciens 2. C. Ubi de crimine agi op. Panormit. in c. Quod clericis 9. de Foro compet. n. 5. & Petr. Barbosa in l. Hares cit. §. fin. n. 111.* quasi domicilium autem sufficiat ad constituendum parochianum, *c. fin. de Paroch. & Sacramenta, Ordine exceptò, percipienda, ut in c. Omnis 12. de Penit. & remiss.* notant Innocentius *n. 6. Ant. de Butrio n. 38. Joan. Andr. n. 13. & Anchoranus n. 9.* ac proinde etiam ad contrahendum matrimonium, ut moderna praxis demonstrat.

Dubium tertio est, an Parochiani sui matrimonio intra suæ tantum, vel alienæ etiam Parochiæ fines assistere Parochus valeat. Intra suam enim tantum id huic permissum, cum Navarro *l. cit. & Henriquez Lib. 11. cap. 3. n. 2.* existimat, & extra eam contractum matrimonium pro irritò habet Pontius *Lib. 5. de Matr. cap. 6. n. 4.* quòd Parochi jurisdictione ultra suæ Ecclesiæ fines se non extendat, *arg. c. fin. de Constitut. in 6.* Ita iste. Sed parum solide; quia imprimis declarationes Cardd. solum exigunt; ut casu, quò sponsi sunt diversarum parochiarum, matrimonio assistat is, in cujus parochia celebratur. Deinde; quia etiam hujus præsentia non exigitur ad conjugii valorem; cùm etiam, quando sponsi diversarum parochiarum sunt, matrimonium in Parochia sponsæ validè celebretur præsentia in hac solo Parochio sponsi: quod posteriori & à Summo Pontifice approbata eorundem declaratione firmat Fagnanus *in c. Quod nobis 2. n. 33.* quia S. Synodus *cap. 1. cit. alterius contrahentium Parochi præsentiam ex-*

- tiam exigit sine mentione loci, in quo matrimonium initur. Demum; quia huiusmodi assistentia non est actus jurisdictionis contentiosa, de qua *c. fm. cit.* est sermo: sed vel jurisdictionis voluntariae, quae extra proprium territorium exerceri potest, *l. Omnes 2. ff. de Offic. Proconsul.* vel potius testis qualificati, qui cum duobus vel tribus aliis testibus de matrimonio inito authenticum testimonium perhibere & certam fidem Ecclesiae facere possit, ut probè observat Perez de Matrim. **47.** *disp. 40. f. 2. n. 7.* Unde hic Doctor cum *cit.* Sanchez *n. 14.* Coninck *disp. 26. dub. 2. n. 21.* & Hurtad, *de Matrim. disp. 5. n. 22.* Sacerdotem suorum parochianorum matrimonii etiam extra Parochiam validè ac licitè assistere, docet; quòd id nullo Jure prohibitum reperitur. Neque refert; quòd extra Parochiam benedictionem impertiri nequeat sponsis; quia nuptiali benedictioni ejus assistentia non necessariò est conjuncta, Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. §. 9. n. 5.*
- 48.** Sponsus, qui domicillum in duabus Parochiis fixum habet, sicut ab utriusque, & cujus mavult, Rectore Pœnitentiæ & Eucharistiæ recipere Sacramenta, sic etiam coram utriusque, & quo mavult, Parocho præsentè matrimonium contrahere & nuptialem benedictionem recipere potest, *arg. c. Cum quis 2. de Sepult. in 6. & l. Eius qui 27. §. 2. ff. ad Municipal. Navarrus in can. Placuit 3. de Pœnit. dist. 6. à n. 78, & cit. Sanchez disp. 24. n. 2.*
- 49.** Dubium quartò est de matrimoniis vagorum sive eorum, qui verum aut quasi domicillum nusquam habent: sed hinc inde vagantur, vel domiciliò, quod habuere, deseruere aliud quærunt aut ad certum locum domicilii constituendi animò proficiscuntur, *l. Eius qui 27. §. 2. ff. ad Municipal. & ibi Doctores:* quorum con-

jugiis, sive uterque, sive alter duntaxat vagus sit, parochum loci, in quo actu versantur, assistere posse, cum *cit.* Sanchez *disp. 25. n. 9.* & Gutierrez *cap. 65. n. 8.* tradunt Pontius *cit. Lib. 5. cap. 14. n. 5.* & Gobat *cit. tract. 9. n. 495.* & coram tali inita conjugia jure valida esse, quantumvis à loci Episcopo vagabundis proprius Confessor assignatus sit, cum *cit.* Sanchez *n. 12.* sustinent *cit.* Pontius *n. 7.* & Perez *disp. 40. f. 2. n. 7.* cum; quia non valet argumentum ab uno Sacramento ad aliud: tum verò; quia ex decreto Tridentini à S. Congreg. Card. Interpp. declarato, vagorum parochus est quivis, in cujus parochia actu existunt.

Controversia tamen est, an eis qui vis parochus etiam extra suam parochiam validè assistat. Et Sanchez quidem *Lib. 3. disp. 25. n. 11.* id affirmat ex ratione; quod proprius vagorum quilibet parochus dici queat. Coninck autem *disp. 27. dub. 2. n. 20.* probabilius negat; quòd ipsorum parochus proprius quilibet tantum sit pro tempore, quòd in ejus parochia morantur. Utramlibet autem Opinione in praxi parochus sequatur, vagorum matrimonio assistere ei non licebit, nisi post diligentem inquisitionem de eorum statu & habilitate ad ista contrahenda, & eis assistendi licentiam obtentam ab Ordinario diocesano: ad quem causam prius deferre jubetur à S. Synodo Tridentina *Sess. 24. cap. 7. de Ref. Matrim.* propter periculum; ne uxoris, quas alibi fortaffis habent, temerè relictis, ubi versantur, alias ducant.

Quantumvis autem parochus conciliare hoc decretum non observans graviter delinquat, conjugia tamen, quibus, eò insuper habitò, assistit, jure subsistunt; quia S. Synodus diligentem inquisitionem rei que ad Ordinarium delationem præcipit sine clausula & verbo irritante: conjugia au-

jugia autem simplici sive ejusmodi clausula non munito præcepto vel prohibitione irritata non intelliguntur, ut *arg. c. Ex literis 2. in fine, de Matrim. contra interd.* cum Decio in *c. In nomine 2. de Test. Sarteft. n. 17. V. Si secus*, Regulæ instar tradit & Rotæ decisione firmat *cit. Sanchez disp. 5. n. 3.*

51. Dubium est quinto de Parocho assistente matrimoniis militum: à quibus, si Curionem sive Capellanum Castrensem proprium ordinaria autoritate pro Sacramentorum administratione ipsis assignatum habeant, coram eo conjugia validè contrahi, magister Usus & Martiali hòc seculò nota praxis docet: idque omni difficultate caret in Missionariis Regularibus exercituum Cæsareanorum; cum eorum superiori Castrensi à sedis Apostolicæ ad sacram Cæsaream Majestatem Legato animarum cura & Sacramentorum omnium (Confirmatione & Ordine duntaxat exceptis) administratio committi soleat cum peramplis prærogativis & facultate, eas legionum Curionibus seu Capellanis tam Secularibus quàm Regularibus communicandi; ut hi legionariis suis, sicut cætera Sacramenta & divina administrare, sic eorum etiam matrimoniis assistere & desponsatis nuptialem benedictionem impartiri, tam in stativis quàm in expeditionibus, possint.

52. Si milites proprio ejusmodi Curione seu Capellano careant, à Lessio in *Auflario V. Matrimonium n. 26.* & Gobat *Experient. Tract. 9. n. 496.* vagis adnumerantur non solum, quando in expeditione & castris sub papilionibus degunt, sed etiam, quando sunt in hybernis, imò & in præsidiiis: dummodo his non stabiliter saltem per majorem aut notabilem anni partem sint addicti: sed pendeant à nutu ducis, ipsos ad exercitium vel expeditionem aut ad aliud præsidium evocan-

tis; ut adeò ab hujusmodi militibus quocunque loco coram ejus paroco matrimonio validè, & præmissa cautela, à Tridentino *cap. 7. cit.* præscripta, etiam licitè celebrentur. An coram tali paroco validè copulentur, quando Curionem seu Capellanum Castrensem proprium habent, dubium est, cujus Resolutionem Eminentiſſ. Card. de Luca ab observantia & tenore facultatum, ejusmodi Capellanis concessarum, pendere, ait in *Annotat. ad S. Concil. Trident. Discursu 26. n. 16.*

Dubium sextò de quocunque Parocho, subditorum suorum matrimoniis 53. assistente, est, an debeat esse Sacerdos. Eum enim, qui Subdiaconatus vel etiam Diaconatus Ordine initiatus est, illorum conjugii invalidè assistere, existimârunt Rodriguez *Tom. 5. cap. 219. n. 7.* & Petr. Ledesma *cit. 9. 45. art. 5. p. 3. dub. 11.* & suadetur ratione; quia Ordo Sacerdotalis à Tridentino exigitur in eo, qui de Parocho vel Ordinarii licentia Parochianorum non suorum matrimonio assistit, *cit. cap. 1. ibi Qui aliter quàm prasente Parocho vel alio Sacerdote &c.* ac proinde etiam in ipso Parocho matrimonio assistente, cum; quia dictio *Alius*, cum sit relativa & repetitiva similitum, personam in qualitate similem denotat, secundum Tufchum *Prætic. V. Dilectio conclus. 245. n. 5.* tum verò; quia Sacerdos in nuptiis adhiberi debuit de Jure antiquo, *can. 1. can. Nullus &c. 30. q. 5.* à quo S. Synodus non divertisse, credendum est præfertim; cum nulla ratio sit Sacerdotium exigendi in alio delegato potius, quàm in ipso Parocho delegante.

Nihilominus Parochum non Sacerdotem conjugii validè, imò etiam licitè assistere & assistendi licentiam alii Sacerdoti dare, cum Gutierrez *cap. 62. n. 16. § 20.* rectè defendunt *cit. Sanchez disp. 20. à n. 3.* & Pontius *Lib. 5. cap. 17. n. 1. § 4. id*

Q

§ 4. id

§ 4. id firmantes S. Congreg. Cardd. declaratione. Ratio est; quia ex una, qui Sacerdos non est, Parochus esse, *c. Licet 14. de Elect. in 6.* & quæ à potestate Ordinis non dependent, exercere omnia potest. Ex altera verò parte, Tridentinum assistentiam Parochi exigit, non expressâ mentione Ordinis Sacerdotalis: ejusque assistentia non est actus istius.

Neque refert; quòd proferre debeat verba, *Ego vos conjungo, in nomine Patris &c.* ex præscripto S. Synodi Trident. *cap. 1. cit.* quia non apparet, cur hæc à Parocho non Sacerdote nequeant proferri, ut notat Sanchez *cit. n. 4.*

Neque aliud rectè inferitur ex verbis, *Vel alio Sacerdote*; quia dictione *Alius* non semper qualitatem similem denotari, patet ex illo, *Ducebantur autè & alij duo nequâ cum eo, Luca 23. v. 32.* Quando autem similem repetitiva sit, ex materia subjecta, & in proposita dubitatione desumendum est ex qualitate actus præsentia Parochialis: quæ, cum non sit actus Ordinis, Parochum solummodo requirit, quantumvis in istius delegato insuper Presbyteratus Ordo exigatur, ut rectè observant *cit. Perez disp. 40. scilicet. 3. n. 4.* & Gobat *Tract. 9. n. 485.*

54. Dubium septimò est, an matrimonio validè assistat Parochus excommunicatus. Non quidem, si is toleratus & non vitandus sit; talem enim illi validè assistere, satis exploratum est, cum *arg. c. Ad probandum 24. de Sent. & re jud.* tum verò propter *Extravag. Adevitanda à Martino V.* vel potius III. in Concilio Constantiensi editam, & cum hujusmodi excommunicatis communicationem fidelibus, quatenus in eorum favorem & commodum cedit, permittentem. Sed, si non toleratus sit ac vitandus; de hoc enim, an matrimonio validè assistat, dubitandi ratio non levis est; quòd Parochus fide-

um matrimoniis assistendò exerceat actum officii ac potestatis publicæ; cum illis assistat quæ parochus, ejusque præsentia defectus mille testibus nequeat suppleri: actus autem ab excommunicato vitando exerciti ratione officii & potestatis publicæ ipso Jure irriti sint; cum hanc solum ob causam electionis, collationis & institutionis actus, ab hujusmodi censurato gesti, ab eoque lata sententia Jure non subsistant, *c. Cum inter 16. de Elect. c. Ulico, Ne sede vac. in 6. c. Ad probandum cit. & c. Decernimus 8. de Sent. excom. in 6.* Qua ratione ductus Avila *p. 2. de Censur. disp. 3. dub. 1. concl. 5.* coram Parocho excommunicato vitando celebrata matrimonia pro irritis habet.

Verius tamen, ea Jure subsistere, cum Navarro *Consil. 4. hæc Rubr. in fine,* docent Suarez *de Censur. disp. 11. s. 2. n. 2. cit.* Sanchez *disp. 21. n. 4.* Pontius *Lib. 5. cap. 17. n. 6.* Perez *disp. 40. s. 4. à n. 3.* & Palao *Tract. 28. disp. 2. p. 13. s. 10. n. 6.* se fundantes in decreto Synodali *cap. 1. cit. s. Qui aliter*, ad contractum matrimonialem præcisè exposcente; ut celebretur coram proprio parocho & duobus vel tribus testibus præsentibus: qualis parochus verè est, licet excommunicatus non toleratus sit; cum censura excommunicationis neque titulo & proprietate, neque possessione parochiæ, neque ipsa etiam nuptiis assistendi potestate privetur quia id nullo Jure est expressum.

Pro ejus assistentiæ & matrimonii nullitate deducta ratio speciosa magis quàm solida est; quia excommunicatio actus ex officio & potestate publica gestos non indiscriminatim omnes, sed eos duntaxat inficit ac irritat, de quibus id expressum est Jure: isto autem id de assistentiâ matrimoniali expressum non est; cum ea non sit actus Jurisdictionis & contra quàm istius actus soleant, à Parocho præ-

cho prefente, contra ipfius affiftentiam feria voluntate negantis intentionem ac protestationem, fufficienter præftetur: neque etiam alius ex enumeratis & Jure, ob eos exercentis cenfuram, irritatis actibus fit.

Neque pro eadem nullitate facit; quòd Parochus matrimoniis affiftat tanquam eorum teftis qualificatus: excommunicati autem vitandi testimonium idoneum non fit, *c. Veniens 38. in fine, de Teft. & atteft. c. Decernimus cit. & c. Licet 13. de Sent. excom. in 6. Mascardus de Probat. concl. 706. à n. 1. & n. 18.* quia, ut hic Doctòr n. 15. aduertit, id perpetuum non eft; cum hujusmodi cenfurati testimonium admittatur in caufis Fidei, *c. In fidei 5. & c. Prefidentibus 6. de Hæret. in 6.* & aliis in quibus infamium testimonium recipitur, *arg. c. Tanta 7. de Simonia*: in caufis autem matrimoniorum ad probandum eorum contractum infames & aliàs minùs habiles teftes recipiuntur, ut cum *cit. Mascardo concl. 1024. n. 15. Gutierrez de Matrim. cap. 62. n. 25.* & aliis latè oftendit *cit. Sanchez difq. 41. n. 9.*

Quin hujusmodi Parochi cenfurati non affiftentiam duntaxat, fed ipfam quoque benedictionem Nuptialem, fponfis ab eo folenniter collatam, jure validam effe, ex aliorum DD. communi fententia docent *cit. Suarez f. 3. n. 9. & Perez f. 4. n. 7.* quòd generaliter Sacerdotalis & Epifcopalis Ordinis actus, qui jurisdictionis actum non involuunt, fubftanciali ritu obferuato, à cenfurato etiam vitando validè exercentur: licet temerariò eorum exercitiò irregularitas contrahatur, *can. Si quis Epifcopus, l. 1. q. 3. c. Apoftolica 9. & c. f. de Clerico excom. miftr. ut ad hanc Rubr. à n. 3.* oftendetur.

55. Dubium octauò eft de Parocho, cui propter imperitiam vel in criminis pce-

nam Sacramentorum adminiftratio generaliter, vel fpecialiter affiftentia matrimonialis ab Epifcopo eft interdifta. Coram quo, licet, interdiftò infuper habitò, parochianorum nuptiis affiftendò grauer delinquat, celebrata matrimonia valore non defitui, cum *cit. Ledesma q. 45. art. 5.* in eam rem decifionem Rotæ & S. Congreg. Cardd. Concilii Interpp. declarationem allegante, fuffinent Henriquez *Lib. 11. cap. 3. n. 4. cit.* Sanchez *n. 11.* & Perez *n. 6.* quia, inhibitione illa non obftante, verè Parochus eft, retinetque titulum beneficii Parochialis; cum non eò ipfò; quòd generali, ne in Sacramentorum adminiftratione fe ingerat, vel fpeciali præceptò, ne aliquos matrimonio conjungat, ipfi interdiftum fit, priuatus cenfeatur titulò & potestate parochiali; ac proinde ejusmodi inhibitione affiftentia matrimonialis Parocho folummodo illicita, non etiam contra eam attentata invalida reddatur.

Dubium nonò eft de valore matrimonii initi coram Parocho folum exiftimato vel; quòd Parochiale beneficium ipfi invalidè collatum, vel; quòd eò propter occultum vg. hærefeos crimen ipfo Jure & factò fuerit priuatus. Qua in re inhaerendum eft traditis *Lib. 2. art. 3. ad finem*, ftatuendùmque, ficut alia, quæ à Sacerdotali Ordine non dependent, imò fi Parochus verè facerdos fit, ab ifto etiam dependentia ejus acta, fic etiam matrimonia, quibus affiftit, valida effe; quòd, errore communi interveniente, propter utilitatem publicam & ad fcandala aliæque haud fanè leuia incommoda, quæ ex matrimoniorum aliorùmque actuum nullitate provenire poffunt, excludenda ab Ecclefia tituli parochialis & potestatis defectus fuppleatur, *arg. l. Barbarius 3. ff. de Offic. Prat. §. Veruntamen* poft *can. Infamis, 3. q. 7. & c. Ad probandum cit.*

Q3

Quod ve-

56.

- Quod verum est, quantumvis tituli defectus ab ipso parochio existimato & ab ipsis etiam contrahentibus cognoscatur: dummodo communi errore verus Parochus esse existimetur, ut *arg. l. Nam ad ea §. ff. de LL. notant cit. Gutierrez cap. 62. n. 22. Sanchez disp. 22. n. 62. Perez l. 5. n. 3. & Palao §. 5. n. 10.* Verifimilius id etiam procedit, quantumvis Parochus careat titulo colorato sive accepto ab eo, qui habuit potestatem conferendi; quia utilitas publica, cujus intuitu legitima potestatis defectus suppletur, tituli colorati deficientis casu non minus urget, quam casu, quod Parochus putativus habet titulum coloratum acceptum ab eo, cui Parochiale beneficium conferendi potestas verè competeat, ut cum Pontio *Lib. 5. cap. 20. n. 3. Diana p. 3. tract. 4. resol. 122. & aliis dictum cit. Tit. 1. art. 3. ad finem.*
57. Præter Parochum proprium vel Ordinarium, ab iisque delegatum Sacerdotem, ut matrimonium validè ineatur, ejus contractui præsentem esse, necesse est, duos vel tres testes, ex decreto Synodali *cap. 1. §. Qui aliter cit.* Unde Dubium decimum nascitur primò
58. de eorum qualitate; Testes enim legitimos omnique exceptione majores ad valorem matrimonii exigunt quidam RR. ducti Primò rescriptò Alexandri III. in causis matrimonialibus *Testes circumsp. Nos omni exceptione majores* exposcente, propter earum arduitatem: cujus intuitu etiam matrimonii causas non per quoslibet, sed discretos judices voluit tractari, *c. 1. in fine, de Consang. & Affinit.* Secundò; quia ad probationem matrimonii antiquo Jure exposcebantur testes non qualescunque, sed integri omnique exceptione majores: & repellbantur, quorum fides poterat esse suspecta, *c. Super eo 22. de Test. & attest.* ut aliis re-

latis docent Covarruvias *p. 2. de Sponsal. cap. 8. §. 12. n. 17. & Ant. Gabriel Tir. de Testibus, concl. 8. n. 3.* Cum ergo ad excludendam Jurium correctionem novum recipiat interpretationem ab antiquo, sicut isto, sic & novissimo Jure S. Synodi Trident. *cap. 5. §. cit.* requisitos testes integros omnique exceptione majores esse, est necesse; quòd eorum præsentia ad legitimam matrimonii probationem exigatur: matrimonii autem legitima probatio non habeatur, nisi de ejus contractu fidem faciant duo vel tres testes integri omnique exceptione majores, *c. Consultationi 28. de Spons. & Matrim. & c. Attestationes 10. de Despons. impub.* quorum locorum priori, matrimonium legitimis & idoneis testibus probatum, refertur: posteriori ad illius probationem idonei testes à muliere exiguntur, juxta *can. Placuit 2. ibi, Ut quique optimi & fideliores in testimonium assumantur, 4. q. 3. & l. 1. ibi, Quorum fides non vacillet, ff. de Testibus,* ut cum Decio *in c. Veniens 38. de Test. & attest. n. 30.* tradunt Covarruv. *cit. §. 12. à n. 17. Gabriel n. 3. cit. & Mascardus de Probat. concl. 1024. n. 4.* Tertio; quia S. Synodus *cit.* duos testes exigit; ne matrimonium sit clandestinum: quale ut id non sit, necessarium est; ut ejus legitima probatio habeatur; cum matrimonium, cujus legitima probatio non habetur pro clandestino apertè habeatur *c. Quod nobis 2. de Clandest. despons. ibi, Si matrimonia ita occultè contrahuntur, ut exinde legitima probatio non appareat: legitima autem rei probatio per testes non habetur, nisi, qui de illa deponunt, integri & majores sint legitima exceptione, l. 1. ff. de Testibus & Novell. 90. pr. & cap. 1.*

At, licet rationes istæ primò occurru veri speciem magnam præ se ferant, cum

rant, cum Synodali tamen decreto collata eâ vi non pollent, ut persuadeant intentum. Iis certè nihil moti *citr.* Perez *f. 9. n. 5.* Palao *p. 12. §. 13. n. 3.* & Gobat *Experient. Tract. 9. n. 520.* cum Ant. Cuccho *Lib. 5. Instit. major. tit. 15. n. 61. citr.* Henriquez *cap. 3. n. 5.* Guttierrez *cap. 24. n. 74.* Sanchez *disp. 41. n. 5.* & aliis, in testibus, qui fidelium matrimonii cum Parocho assistant, ullam peculiarem qualitatem requiri, negant; ac proinde matrimonium coram proprio Parocho & testibus, contrahentium alteri cognatione aliâve necessitudine conjunctis, impuberibus, feminis, servis, paganis, excommunicatis, notatis infamiâ &c. validè iniri docent, unicâ sed solidâ nixi ratione; quòd S. Synodus Parochi & duorum triumve testium præsentiam exigit simpliciter & sine peculiaris qualitatis mentione: atque insuper ejus decretum antiqui Juris, ad matrimonii valorem ullos testes non exposcentis & elandestina quoque tanquam valida sustinentis, correctorium odiosumque & strictæ interpretationis sit; ut proinde in testibus matrimonio assistentibus ultra moralem eorum præsentiam nulla peculiaris, sed eâ solum qualitates requirantur, quas exigit Jus Naturale, à testimonio dicendo neminem removens: nisi de quo justus timor est, eum verum dicere vel non posse vel non velle.

61. Confirmatur hæc ratio & Resolutio; quia hujusmodi testes aliâ minùs idonei & habiles rei gesta fidem sufficienter faciunt. Primò, quando communi partium consensu adhibentur, per tradita à Baldo *in l. Parentes 6. C. de Testibus n. 1.* & Gabriele *Tit. cit. concl. 10. n. 50.* in matrimonio autem testes communi contrahentium consensu & rogatione adhibentur. Secundo, quando minùs habilis cum alio habili & omni exceptione majori

concurrit; quòd tali casuabilitas unius suppleat alterius inhabilitatem, *citr.* Gabriel *concl. 5. à n. 1.* præsertim si habilis, ut in contractu matrimoniali, Parochus sit, *arg. c. Cum esses 10. de Testament. Tertio* in causis favorabilibus, ut causa Fidei, *c. In fidei 6. de Hæreticis in 6.* atque etiam matrimonii est, *c. fin. de Sent. & re jud. & c. Directa 39. de Appellat.*

Neque ita roboratam Resolutionem convellunt contra eam deducta argumenta. Primum; quia *c. 1. citr.* agitur de matrimonii propter impedimentum dissolutione: quæ malè facta cum in conjugis & ipsius Sacramenti matrimonii gravissimum præjudicium cedat juxta dicta *Tit. 1. n. 37.* ejus causa perinde ferè ut Criminales, *l. fin. C. de Probat. exigit* omnino liquidam probationem, testes non quoscunque, sed omni exceptione majores exposcentem, *c. 1. citr. & c. In literis 24. de Test. & attest. ubi Felinus n. 6. citr.* Gabriel *concl. 8. n. 5.* & Mascard. *à n. 10.*

Secundum; quia imprimis *c. Super eo citr.* mater ex speciali ratione admissa non est; quòd ejus fides esset valde suspecta, propter desiderium incrementi & honoris filia suæ, proveniens ex matrimonio cum viro nobilitate, honore & opibus præcellente, à quo filiam suam *Affidatam*, sive per verba de præsentem sibi desponsatam, voluit testificari. Deinde *c. citr.* repulsa non est mulier contestis, licet omni exceptione major non sit, *can. Mulierem 33. q. 5. & c. Forum 10. in fine de V. S.* Demum; quia, licet matrimonium exigit probationem plenam, ea tamen, sicut per duos testes exceptione majores, sic etiam per duos exceptione non majores, cum parochi, qualificato & magne fidei teste concurrentes, habetur, cum quia, esto duorum singuli semiplenam probationem non faciant, talem tamen faciunt.

faciunt in causa matrimonii, cum de eo dissolvendo non agitur, per tradita à Farinacio *Prax. Criminal. q. 62. n. 273. & 317.* cum verò; quia eorum defectus à tertio scilicet parochò, plus quàm habili & qualificato teste, suppletur, secundum *cit. Farinac. à n. 328.* Unde corrui

Tertium; quia eò ipsò; quòd duobus minùs habilibus adjunctus integer & singularis fidei testis faciat probationem plenam, sufficit ad tollendum vitium Clandestinitatis, arg. à contrario ducto ex *e. Quod nobis cit.* præsertim; cum testes mutuò contrahentium consensu & rogatione adhibiti sint, ut cum Baldo *in c. In nomine 2. de Test. & attest. n. 3.* Boërio *Decis. 246. n. 2.* & aliis observat Farinac. *q. cit. n. 111.*

62. Dubium undecimò est de matrimonio coram Parochò & testibus, non simul sed successivè præsentibus, contracto. De cujus valore dubitandi ratio est; quòd eorum ita præsentium testimoniis fides Ecclesiæ fiat de matrimonii contractu. Verùm, quia S. Synodus disertè irritat matrimonium initum *Aliter quàm præsentè Parochò &c. & duobus vel tribus testibus,* & hos cum illo per copulativam dictionem *Et* conjungit, simultaneam illorum præsentiam ad matrimonii valorem necessariam esse, rectè docent *cit. Sanchez disp. 41. n. 3. & Perez f. 9. n. 3.* Ratio est; quia ex mente S. Synodi Parochus & testes de uno eodémque contractùs nuptialis actu fidem Ecclesiæ facere debent: quòd non possunt, si non simul sed successivè tantùm sint præsentès; cum, si successivè præsentès sint, de uno contractùs actu solus Parochus: testes autem de alio actu testimonium perhiberent, essentque singulares, quorum tres minùs, quàm totidem non singulares, sive de uno eodémque con-

tractùs actu testificantes, probant secundum Glossam *in c. Cum dilectus 32. V. Probatio, de Electione,* præsertim de actu contractùs nuptialis, de quo Parochi & duorum triumve aliorum testimonium S. Synodus requirit.

Dubium duodecimò est de modo, quò testes cum Parochò præsentès esse debent contractui matrimoniali. Et eos quidem huic præsentès esse debere modò humanò & morali, sive ita; ut sponso in matrimonium de præsentì consensisse intelligant, & de hoc Ecclesiæ fidem facere possint, facilè convenit inter omnes.

Non etiam, an sufficiat eorum præsentia coacta, violenta, casualis; hoc enim aliqui inficiantur: & Segura quidem *Direct. Judic. p. 2. cap. 15. n. 388.* Parochi inviti coactam; Barbat. *Vol. 1. Consil. 45. n. 3.* cum Glossa *in can. Testes 3. q. 9.* testium non vocatorum seu non rogatorum: Gonzalez *ad Reg. 8. Gloss. 48. n. 35.* Bonacina *l. cit. q. 2. p. 8. n. 20.* & Pontius *l. cit. cap. 21. n. 4.* istorum & illius merè casualem præsentiam sufficere, negarunt.

Veriùs *cit. Sanchez disp. 39. n. 9. 64* Gutierrez *cap. 60. n. 10.* eosque secuti Perez *disp. 40. f. 10. n. 5. & 9.* Diana *p. 10. Tract. 13. Resol. 16.* Barbosa *de Offic. Parochi cap. 21. n. 50.* Gobat *Tract. cit. n. 492.* & alii RR. Cardd. declarationem pro se allegantes, sicut illorum præsentiam vi dolòve extorquentes, & procurantes graviter peccare, & penis Ecclesiasticis esse obnoxios, sic validè contrahi docent matrimonium, cui Parochus, & testes etiam non rogati, invitati, & casu, modò tamen humanò, sive; ut, quid inter sponso agatur, intelligant, intersunt. Ratio est; quia etiam sic obtinetur finis, & impletur præceptum S. Synodi Tridentinæ. Finis quidem; quia illorum ita, quòcunque demum modò, præsen-

præfentium testimoniò Ecclefia fides fieri de contracto matrimonio, *arg. l. Ad fidem* 11. ff. de Testibus ejusque diffolutio & alterius celebratio impediri potest. Præceptum verò; quia *cap. 1. cit. §. Quodsi* & §. *Qui aliter* folùm præcipitur; ut matrimonia celebrentur Parocho, & duobus vel tribus testibus præfentibus: præfente autem aliquo, five coram eo fieri dicitur, quod fieri etiam inuitus aduertit, fecundùm *l. Coram* 209. ff. de V. S. & *Gloff. in Extravag. Execrabilis V. Coram, Joan. XXII. de Præbend.*

Confirmat ifta praxis Curiarum Epifcopalis Germaniæ noftræ pro valido non ita pridem habentis matrimonium, quod duo propter impedimentum fponfalium, ab altero eum alia priùs initorum, prohibiti coram proprio Parocho in ædibus fuis occupato: & Archiepifcopali, Mediolanenfis atque Apoftolicæ Romanæ, idem pronuntiantium de matrimonio, quod alii, cum propter Ordinarii prohibitionem Parochi copiam aliter habere non poffent, coram eo, dum in Ecclefia Sacram Deo Hoftiam offerens ad populum fe converteret & nihil tale fufpicaretur, præfentibus, quos fecum adduxerant, duobus aliis testibus celebrârunt, teste Diana *p. 10. Traët. 13. refol. 16.* Unde, quas Pontius *l. cit.* in contrarium allegat Cardd. declarationes, fi Authenticae fint, Diana *refol. cit. §. Nota*, & Boffius de *Matrim. cap. 3. n. 6.* intelligendas ajunt de cafu, quò Parochus & testes vi, dolo, aut cafu præfentes, quid inter fponfos, & an ferio & matrimonii ineundi intentione actum fit, non fatis intellexerunt.

ARTICULUS IV. De Matrimonialis Af- fiftentiæ Commiffione.

SUMMARIUM.

65. *Committi ea Sacerdoti extraneo,*
66. *A Parocho vel Ordinario,*
67. *Verbò, fcriptò &c. etiam generaliter potest,*
68. *Et cenfetur, commiffa adminiftratione Sacramentorum.*
69. *Ad affiftentiam nuptialem fufficit licentia tacita præfens:*
70. *Non folummodo futura;*
71. *Ut ratihabitio mandato non comparetur.*
72. *Milites hodie fæpe contrahunt coram Curione legionis aliena,*
73. *Ex commiffione vel confuetudine.*
74. *Non fufficit licentia nondum intimata,*
75. *Nifi petita fit, fciente facerdote.*
76. *Cujus tamen ufus fere illicitus eft.*
77. *Valida eft licentia extorta metu,*
78. *Dolève obtenta;*
79. *Nifi allegationis veritati fuiffet allegata.*
80. *Licentia generalis non comprehendit cafum, in fpecie non concedendum.*
81. *Extra parochiam ufus non eft licentia ad eam reftriëtta.*
82. *Et, fecundùm aliquos, fine reftriëtione conceffe.*
83. *Quà veriùs extra illam uti licet.*

Sicut proprius utriusque vel alterius contrahentium Parochus, fic etiam utriusque vel alterius Ordinarius, & ex ejusdem Parochi vel Ordinarii commiffione vel licentia fidelium illis fubjectorum matrimoniis affiftere valet alius facerdos, ex decreto Concilii Trid. *Seff. 24. cap. 1. V. Qui aliter, de Reformat. Matrim.*

Ordinarii autem nomine, præter proprium diœcefis Epifcopum & Archiepifcopum

R